

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Teisėjų tarybai

2015-05-27 Nr. 4R-1338-(1.17)

DĖL EUROPOS TARYBOS VALSTYBIŲ PRIEŠ KORUPCIJĄ GRUPĖS (GRECO) KETVIRTOJO VERTINIMO ETAPO ATASKAITOJE LIETUVAI PATEIKTŲ REKOMENDACIJŲ ĮGYVENDINIMO

2015 m. kovo 27 d. vykusiame Teisėjų tarybos posėdyje Teisėjų tarybos Teisės aktų projektų vertinimo komitetui bei Teismų administravimo komitetui (toliau – Komitetai) pavesta apsvarstyti Nacionalinės teismų administracijos (toliau – Administracija), atsižvelgiant į Europos Tarybos valstybių narių prieš korupciją grupės (toliau – GRECO) ketvirtojo vertinimo etapo (Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencija) ataskaitoje (toliau – ataskaita) pateiktas rekomendacijas, parengtus siūlymus dėl teisėjų atrankos ir skyrimo susijusių procedūrų teisinio reguliavimo tobulinimo, kuriuos Administracija išdėstė Teisėjų tarybai 2015 m. kovo 23 d. siųstame rašte Nr. 4R-732-(1.17) „Dėl Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (GRECO) ataskaitos“ (toliau – Raštas) (pridedama).

Administracija apibendrina Komitetų narių pateiktas nuomones dėl Rašte pateiktų siūlymų:

1. Komitetai pritarė siūlymui kreiptis į Lietuvos Respublikos Prezidentę, siūlant tobulinti su teisėjų atranka ir skyrimu susijusių procedūrų teisinį reguliavimą ir inicijuoti Teismų įstatymo 55¹ straipsnio 1 dalies pakeitimą, nustatant, kad tam tikrą dalį Pretendentų į teisėjus atrankos komisijos (toliau – Atrankos komisija) narių Respublikos Prezidentas skiria iš Teisėjų tarybos pasiūlytų asmenų.

2. Komitetai pritarė siūlymui inicijuoti Teismų įstatymo 55¹ straipsnio 1 dalies pakeitimą, įtraukiant Teisėjų tarybą į pretendentų į teisėjus atrankos kriterijų nustatymo procesą arba Teisėjų tarybai patikint tvirtinti šiuos kriterijus.

3. Komitetai nepritarė iniciatyvai dėl galimybės skundus dėl Atrankos komisijos išvadų perduoti nagrinėti Lietuvos Aukščiausiam Teismui. Atsižvelgiant į tai, kad Atrankos komisijos išvados Respublikos Prezidentui yra tik patariamąjo pobūdžio, ji negali būti laikoma teisiniu padariniu sukeliančiu aktu, todėl, taikant Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos analogiją, toks ginčas neturi nagrinėjimo dalyko ir negali būti nagrinėjamas teismuose. Pateiktas siūlymas įtvirtinti galimų procedūrinių pažeidimų skundimą, tokių skundų nagrinėjimą perduodant Teisėjų tarybai, tačiau ne visi Komitetų nariai pritarė šiam siūlymui.

Prašome Teisėjų tarybos, atsižvelgiant į aukščiau nurodytą informaciją, suformuluoti poziciją dėl GRECO ataskaitoje pateiktų rekomendacijų, susijusių su teisėjų atrankos ir skyrimo procedūrų teisinio reguliavimo tobulinimu.

PRIDEDAMA. 5 lapai.

Direktorė

Reda Molienė

Milda Grajauskaitė, tel. (8 5) 251 4125, el. p. milda.grajauskaite@teismai.lt

2015-05-26

NACIONALINĖ TEISMŲ ADMINISTRACIJA

Biudžetinė įstaiga, L. Sapiegos g. 15, LT-10312 Vilnius, tel. (8 5) 268 5186, faks. (8 5) 268 5187, el. p. info@teismai.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188724424

Teisėjų tarybai

2015-03-23 Nr. 4R-432-(1.17)

DĖL EUROPOS TARYBOS VALSTYBIŲ PRIEŠ KORUPCIJĄ GRUPĖS (GRECO) ATASKAITOS

Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupė (GRECO) 2014 m. gruodžio 12 d. Strasbūre (Prancūzija) 66-ame GRECO plenariniame posėdyje priėmė ketvirtojo vertinimo etapo Lietuvos Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencijos ataskaitą (toliau – Ataskaita).

Ataskaitoje aptariamos Lietuvos Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencijos priemonės ir teikiami pasiūlymai dėl elgesio, interesų konfliktų ir kitų panašaus pobūdžio taisyklių priežiūros ir kontrolės. Per 18 mėnesių nuo Ataskaitos priėmimo Lietuva privalo pateikti ataskaitą apie veiksmus, kurių buvo imtasi atsižvelgiant į Ataskaitoje pateiktas rekomendacijas.

Atsižvelgiant į tai, kad ataskaitoje taip pat pateiktos tam tikros rekomendacijos, susijusios su Lietuvos teisėjų korupcijos prevencijos priemonėmis (Ataskaitos dalis pridedama), Nacionalinė teismų administracija (toliau – Administracija) teikia informaciją apie šiuo metu vykdomas arba planuojamas vykdyti priemones dalies rekomendacijų įgyvendinimui, taip pat pasiūlymus dėl rekomendacijų ir GRECO Vertinimo grupės (toliau – GRECO arba Vertinimo grupė) pastebėjimų įgyvendinimo.

1. GRECO rekomendacija: toliau dėti pastangas užtikrinant: (i) tinkamą mokymą gerinant profesinius teismo sprendimo rengimo įgūdžius; (ii) geresnį ryšių palaikymą su visuomene

Nepaisant to, kad Vertinimo grupė konstatavo, jog visuomenė labai mažai pasitiki Lietuvos teismų sistema, tačiau kartu buvo pastebėtas didelis skirtumas tarp teismų korupcijos suvokimo ir realybės. Vertindama nepasitikėjimo teismais priežastis Vertinimo grupė akcentavo nepakankamą teismų sistemos skaidrumą, kurį, Vertinimo grupės nuomone, sąlygoja nepakankamai aiškiai surašomi sprendimai bei nepatogus vartotojui teismų sprendimų skelbimo, paieškos būdas.

Dėl teismų sprendimų rengimo įgūdžių gerinimo

Šiuo metu apie teismų sprendimų surašymo metodikas teisėjai mokomi teisėjų įvadinių mokymų metu, tačiau pripažintina, jog šios priemonės nepakanka siekiant užtikrinti sprendimų surašymo aiškumą. Kita vertus, pastebėtina ir tai, jog nėra aiškių, unifikuotų teismo sprendimų surašymo reikalavimų bei praktikos.

Atsižvelgiant į tai, kad siekiant įgyvendinti GRECO rekomendaciją ir unifikuoti teismų sprendimų surašymo praktiką turi būti imamasi kompleksinių priemonių, siūlytina sudaryti darbo grupę, parengsiančią šių priemonių planą, apibrėžiantį tiek priemones, tiek jų vykdytojus ir įgyvendinimo terminus.

Dėl ryšių su visuomene gerinimo

Pažymėtina, kad Vertinimo grupė palankiai įvertino Teisėjų tarybos pastangas gerinti situaciją ryšių su visuomene srityje: palankiai įvertintas atstovų spaudai teismuose skyrimas, komunikacijos kursų organizavimas, Informacijos apie teismų veiklą ir bylas teikimo viešosios informacijos rengėjams taisyklių patvirtinimas, rekomendacijos teisėjams viešai komentuoti ir aiškinti savo sprendimus, bandomojo projekto skirti ir rengti teisėjus-atstovus spaudai įgyvendinimas.

Šiuo metu, pasinaudojant Norvegijos finansinio mechanizmo parama, vyksta mokymai, kuriems pasibaigus apie 130 teisėjų ir teismo darbuotojų bus apmokyti viešojo kalbėjimo, bendravimo su žiniasklaida srityje.

Prie teismų ryšių su visuomene gerinimo prisideda ir internetinės svetainės teismai.lt atnaujinimas, sudaręs visuomenei patrauklesnes ir patogesnes galimybes gauti reikiamą, su teismų veikla susijusią, informaciją.

Administracija taip pat inicijavo metodinės priemonės – Teismų komunikacijos vadovo, rengimą. Šioje priemonėje, be kitų klausimų, ketinama aiškiai apibrėžti pagrindines su komunikacija susijusias sąvokas, pateikti praktinius patarimus, kaip bendrauti su žiniasklaidos atstovais įvairiose situacijose, komentuoti teismų sprendimus iš karto po teismo posėdžio ir kitu metu. Taip pat šiame leidinyje ketinama aprašyti teismų sistemos komunikavimo schemą (vizualiai atvaizduojant jos veikimą) krizinių situacijų metu. Taigi, parengtas Teismų komunikacijos vadovas ne tik suteiks praktinių bendravimo su žiniasklaida ir visuomene patarimų, bet taip pat jo dėka turėtų būti parengti krizių valdymo planai bei jų koordinavimo struktūra.

Dėl teismų sprendimų skelbimo ir paieškos tobulinimo

Dar 2014 m. vasario 21 d. Teisėjų taryba kreipėsi į Lietuvos Respublikos Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetą (toliau – Komitetas), siūlydama inicijuoti Lietuvos Respublikos teismų įstatymo ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo pakeitimus, kuriais būtų nustatyta, jog visi teismų baigiamieji procesiniai sprendimai registruojami ir skelbiami Teisės aktų registre, bei atsisakyta jų skelbimo Administracijos interneto svetainėje, siekiant jų skelbimo vieningumo, užkertant kelią dubliavimuisi, neaiškumams ir neefektyviam valstybės biudžeto lėšų naudojimui. Nepaisant tuometinės Komiteto pozicijos, jog tokie pakeitimai neatitiktų Teisėkūros pagrindų įstatymo koncepcijos, įvertinant Ataskaitoje pateikiamus Vertinimo grupės pastebėjimus dėl teismų sprendimų paieškos trikdžių, siūlytina pakartotinai kreiptis į Komitetą dėl atitinkamų teisinio reglamentavimo pakeitimų bei Teisės aktų registro paieškos sistemos tobulinimo.

2. GRECO rekomendacija: (i) peržiūrėti Pretendentų į teisėjus atrankos komisijos (toliau – Atrankos komisijos) narių skyrimo tvarką, siekiant stiprinti jų nepriklausomumą, ir konsoliduoti Atrankos komisijos sprendimų skundimo tvarką; (ii) Teisėjų tarybai skirti didesnę vaidmenį atrenkant teisėjus

Vertinimo grupė atkreipė dėmesį į nepasitenkinimą teisėjų skyrimo ir karjeros tvarka, taip pat į nepakankamą skaidrumą, dėl kurio tarp teisėjų ir visuomenėje kyla nepasitikėjimas ir netinkamos įtakos suvokimas. Vertindama teisėjų skyrimo ir perkėlimo į kitą teismą tvarką Vertinimo grupė pažymėjo, kad nepaisant teisėjų atrankos ir skyrimo pusiausvyros siekimo, vis dėlto didesnius įgaliojimus šioje srityje turi Respublikos Prezidentas, kuris skiria Atrankos komisijos narius ir nėra teisiškai saistomas tokios komisijos išvadų dėl kandidatų tinkamumo. Tam, kad būtų užtikrinti teisėjų nepriklausomumo ir veiksmingumo ir atsakomybės principai, Vertinimo

grupės nuomone, būtina užtikrinti, kad ne visi Atrankos komisijos nariai būtų skiriami Respublikos Prezidento, stiprinti Teisėjų tarybos vaidmenį šiame procese, įgaliojant ją peržiūrėti Atrankos komisijos atrinktus pretendentes, kad Respublikos Prezidentui būtų siūlomas tinkamiausias(-i) kandidatas(-ai). Taip pat, atkreiptas dėmesys į būtinybę užtikrinti Europos Tarybos Ministrų komiteto rekomendacijos valstybėms narėms „Dėl teisėjų nepriklausomumo, veiksmingumo ir atsakomybės“ CM/Rec (2010) (toliau – Rekomendacijos) 48 principo (Į pareigas nepaskirtas pretendentes turėtų turėti teisę apskųsti sprendimą arba bent jau procedūrą, kuria vadovaujantis toks sprendimas buvo priimtas) įgyvendinimą svarbą (Vertinimo grupės nuomone, Teisėjų taryba galėtų veikti kaip apeliacijos institucija skundžiant atrankos komisijos sprendimus, taip suteikiant didesnio svorio apeliacijos procedūrai).

Dėl Atrankos komisijos narių skyrimo tvarkos tobulinimo

Šiuo metu Teismų įstatymo 55¹ straipsnio 1 dalis nustato, kad Pretendentų į teisėjus atrankos komisiją iš septynių asmenų sudaro Respublikos Prezidentas. Trys Atrankos komisijos nariai turi būti teisėjai ir keturi – visuomenės atstovai. Respublikos Prezidentas iš Atrankos komisijos narių skiria Komisijos pirmininką. Atrankos komisijos nariais negali būti skiriami Teisėjų tarybos nariai.

Atsižvelgiant į GRECO rekomendaciją įstatymų leidybos iniciatyvos teisę turintiems subjektams siūlytina inicijuoti Teismų įstatymo 55¹ straipsnio 1 dalies pakeitimą nustatant, kad tam tikrą dalį Atrankos komisijos narių Respublikos Prezidentas skiria iš Teisėjų tarybos pasiūlytų asmenų, pavyzdžiui, šia tvarka galėtų būti skiriami trys komisijos nariai teisėjai.

Dėl Atrankos komisijos sprendimų apskundimo tvarkos tobulinimo

Šiuo metu Teismų įstatymo 55¹ straipsnio 9 dalyje numatyta, kad, jeigu atrankoje į laisvas arba atsilaisvinsiančias apylinkės teismo teisėjų vietas dalyvavę pretendentes nesutinka su Atrankos komisijos išvadomis, jie turi teisę per 10 dienų po Atrankos komisijos posėdžio motyvuotu raštu informuoti Respublikos Prezidentą. Šis straipsnis taikomas ir vykdant atrankas, kuomet sprendžiami klausimai dėl teisėjų perkėlimo į kitus teismus, jų karjeros.

Vertinant Vertinimo grupės siūlymą skundų dėl Atrankos komisijos išvadų nagrinėjimą patikėti Teisėjų tarybai, pažymėtina, kad tokios kompetencijos suteikimas Teisėjų tarybai keltų abejonių dėl santykio su Teisėjų tarybos kompetencija patarti teisėjų skyrimo, karjeros klausimais.

Manytina, kad Vertinimo grupės pastebėjimu taisytinas Atrankos komisijos sprendimų apskundimo reguliavimas galėtų būti tobulinamas numatant, kad skundus dėl Atrankos komisijos išvadų nagrinėtų ne Respublikos Prezidentas, t.y. institucija, kuri sudaro Atrankos komisiją bei vėliau priima sprendimus dėl teisėjų skyrimo ar karjeros, o Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, kuris šiuo metu kaip vienintelė instancija jau nagrinėja skundus dėl Garbės teismo sprendimų (Teismų įstatymo 86 straipsnio 4 dalis).

Dėl Teisėjų tarybos vaidmens atrenkant teisėjus stiprinimo

Vertinimo grupės nuomone viena iš Teisėjų tarybos vaidmens atrenkant teisėjus stiprinimo priemonių – suteikti Teisėjų tarybai įgaliojimus peržiūrėti Atrankos komisijos atrinktus pretendentes, kad Respublikos Prezidentui būtų siūlomas tinkamiausias (-i). Vertinant šį siūlymą vėlgi pažymėtina, kad tokios kompetencijos suteikimas Teisėjų tarybai keltų abejonių dėl santykio su Teisėjų tarybos kompetencija patarti teisėjų skyrimo, karjeros klausimais.

Vadovaujantis Teismų įstatymo 55¹ straipsnio 1 dalimi, Respublikos Prezidentas nustato pretendentų į teisėjus atrankos kriterijus. Tuo tarpu, vadovaujantis Teismų įstatymo 69¹ straipsnio 1 dalimi, teisėjų karjeros siekiančių asmenų vertinimo kriterijus nustato Teisėjų taryba, kuri taip pat tvirtina ir Teisėjų karjeros siekiančių asmenų atrankos nuostatus. Manytina, kad GRECO nurodomas Teisėjų tarybos vaidmens stiprinimas atrankant tinkamiausius kandidatus į teisėjus galėtų būti įgyvendinamas įtraukiant ją į pretendentų į teisėjus atrankos kriterijų nustatymo procesą arba netgi patikint Teisėjų tarybai tvirtinti šiuos kriterijus, kas atitiktų ir Rekomendacijų 47 principo reikalavimus (kai teisėjų atrankos ar karjeros klausimais sprendimą priima valstybės vadovas, Vyriausybė ar įstatymų leidžiamoji valdžia, nepriklausoma ir daugiausiai iš teisėjų sudaryta institucija turėtų turėti įgaliojimus teikti rekomendacijas ar pareikšti nuomonę, kuria skiriančioji institucija vadovautųsi praktiškai).

Dėl kitų priemonių teisėjų atrankos skaidrumui didinti

Manytina, kad siekiant atsižvelgti į GRECO rekomendacijas ir didinti Atrankos komisijos veiklos skaidrumą, svarstytinios priemonės jos sprendimų viešumui didinti.

Pretendentų į teisėjus komisijos darbo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) 20 ir 21 punktuose numatyta, kaip sudaromas pretendentų eiliškumo sąrašas. Nors, vadovaujantis Aprašo 29 punktu Atrankos komisijos išvados, posėdžio protokolai ir sudaryti pretendentų eiliškumo sąrašai yra vieši ir su jais galima susipažinti Administracijoje, manytina, kad eiliškumo sąrašo pateikimas pretendentams jų nurodytais el. pašto adresais suteiktų jiems geresnes ir palankesnes sąlygas sužinoti, kodėl ir kaip jie buvo įvertinti.

3. GRECO rekomendacija: i) toliau įgyvendinti priemones, gilinančias teisėjų žinias etikos ir interesų konfliktų klausimais, daugiausiai skatinant diskusijas institucijų lygmeniu; (ii) apie tokias priemones informuoti visuomenę

Vertinimo grupė padarė išvadą, kad, nors esamos teisėjams teikiamos mokymo paslaugos ir informavimo veikla yra vertingos, didesnę dėmesį reikėtų skirti teisėjų informuotumo apie interesų konfliktą didinimui. Vertinimo grupės nuomone, patys teisėjai turėtų inicijuoti struktūrines ir nuolatinės diskusijas, kuriose būtų pateikiami realūs etikos klausimų pavyzdžiai, taip pat temos, susijusios su netinkamu poveikiu ir situacijomis, kurioms būtina skirti didesnę dėmesį. Be to, apie tokias diskusijas taip pat turėtų būti informuojama visuomenė, tokiu būdu didinant jos pasitikėjimą teisėjų nepriklausomumu ir nešališkumu. GRECO taip pat paragino teismines institucijas užtikrinti, kad Teisėjų etikos kodeksas (ir jo vadovas) būtų „gyvas“ dokumentas, kuris, prireikus, būtų atnaujinamas, atsižvelgiant į naujais atsirandančias vertybes, iššūkius.

Šiuo metu teisėjų mokymų programoje 2015 m. yra numatyti mokymai teisėjų elgesio ir korupcijos valdymo temomis („Teisėjų elgesiui keliama etikos reikalavimai. Interesų konfliktai teisėjo veikloje. Šališkumo, nešališkumo ribos. Teisėjų etikos kodekso praktinis taikymas“; „Korupcijos rizikos valdymo teismų sistemoje ypatumai“). Kita vertus, siekiant didesnio ir realiesnio bendradarbiavimo su teisėjais problemineis teisėjų etikos klausimais, manytina, turėtų būti tiek organizuojamos diskusijos su teisėjais apie problemines situacijas, pasitaikančias realiame gyvenime ir keliančias neaiškumų, tiek skatinamas bendradarbiavimas su kitomis valdžios institucijomis, atsakingomis už viešų privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje teisinį reguliavimą, pvz., Vyriausiąja tarnybinės etikos komisija. Tokia veikla, bendradarbiaujant su Administracija, galėtų būti atitinkamai viešinama. Atkreiptinas dėmesys, kad GRECO nurodytas poreikis nuolat atnaujinti Teisėjų etikos kodekso praktinį vadovą galėtų būti įgyvendinimas nuolat

atnaujinant ir papildant teisėjų etikos vadovą temomis ir klausimais, kurie išryškėja tiek minėtų diskusijų, tiek Teisėjų etikos ir drausmės komisijos darbo metu.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir siekiant efektyvaus ir kokybiško GRECO rekomendacijų įgyvendinimo, tikslinga Teisėjų etikos ir drausmės komisijai siūlyti numatyti priemones nurodytiems GRECO siūlymams įgyvendinti.

4. Dėl finansavimo nepakankamumo

Vertinimo grupė taip pat atkreipė dėmesį, kad turi būti išspręstas mažų teismų pagalbinio personalo (administracinio, teisinio) atlyginimų klausimas, nes maži atlyginimai yra žinoma korupcijos paskata. Teismuose dirbančių valstybės tarnautojų atlyginimas Vertinimo grupei neatrodo pakankamas, kad būtų galima pritraukti ir išlaikyti kvalifikuotus darbuotojus, kas sukelia organizacinio pobūdžio problemų teismuose, taip pat kelia klausimą dėl teismo tinkamo funkcionavimo, siekiant pritraukti geriausius kandidatus į teisėjus.

Atsižvelgiant į tai, siūlytina valdžios institucijoms ir visuomenei pakankamo teismų darbuotojų atlyginimo finansavimo užtikrinimą nurodyti kaip vieną iš priemonių GRECO rekomendacijų įgyvendinimui.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Administracija prašo apsvarstyti GRECO ataskaitoje pateiktas rekomendacijas ir įvertinti aukščiau pateiktus siūlymus (protokolinio sprendimo projektas pridedamas).

PRIDEDAMA:

1. Europos Tarybos valstybių prieš korupciją grupės (GRECO) 2014 m. gruodžio 12 d. Lietuvos Parlamento narių, teisėjų ir prokurorų korupcijos prevencijos ataskaitos dalis „Teisėjų korupcijos prevencija“, 15 lapų;
2. Teisėjų tarybos protokolinio sprendimo projektas, 1 lapas.

Direktorė

Reda Molienė

Lina Griškevič tel. (8 5) 251 4295, trumpasis tel. 7012, el. p. lina.griskevic@teismai.lt